

СЛЪНЧОВАТА ДЪЩЕРЯ

Превод от руски: Дона Минчева, 1981

chitanka.info

Било ли е, или не — не знам, но казват, че имало едно време трима братя. Изорали те нивата си за три дни и я засели. Първият засял единия край, вторият — другия, а третият — средата. Изгласила една нива — да ѝ се ненагледаш! Люлее се, вълнува се като море, а и сърцата на братята се вълнуват, тупят от радост. Но не щеш ли, един ден небето потъмняло, струпали се облаци, ударил град. Двата края на нивата оцелели, но средата ѝ била цялата очукана, градът затъпкал в земята всичкото зърно.

Дошъл най-малкият брат, погледнал той опустошената си нива и сърцето му се свило от мъка. Нищо не казал, а само въздъхнал, взел сърпа и тръгнал да си търси щастие другаде.

Вървял, що вървял, стигнал най-после при един богаташ. Нивата на богаташа била голяма — за сто дни не можеш я пожъна. Селянинът попитал богаташа:

- Какво ще ми дадеш, ако ти ожъна всичкото жито за един ден?
- Ще ти дам половината — отговорил богаташът.

Заловил се нашият селянин за работа: до обед усуквал слама, за да връзва снопите, а по пладне взел сърпа и почнал да жъне. Жъне и изправя снопи, жъне и изправя снопи, цял ден жънал, докато ожънал и навързал на снопи всичкото жито на стодневната нива. Останало му само един сноп, когато слънцето почнало да залязва.

Изправил се селянинът, снел шапка и почнал да моли слънцето:

— Не залязвай, почакай мъничко, само един сноп имам още да вържа?

Не послушало слънцето молбата му и залязло. Вързал селянинът и този последен сноп и стопанинът дошъл. Почудил се той, че е пожънато всичкото жито, и, казал:

— Няма що, хайде да делим, както се бяхме уговорили.

— Не — отговорил селянинът, — нямам късмет аз, не изпълних уговореното. Ето вързах този последен сноп след залез слънце. Нищо няма да делим, всичко си е твое.

И си тръгнал.

Вървял, що вървял, стигнал до двореца на един цар и се главил при него да му пасе овцете четири години. Условието било такова: ако през тези четири години ни вълк отвлече, ни мор умори някоя овца, с една дума, ако опази живи и здрави всичките овце, ще делят по равно:

половината на овчаря, половината на стопанина. Но не ги ли опази — овчарят нищо няма да получи, ще си отиде с празни ръце.

Спогодили се те и овчарят закарал овцете на пасбището. Четири години се грижил той за овцете, и то така, че нито една овца не загубил, всички опазил. Подкарал той най-сетне овцете към стопанина, за да ги делят, но изневиделица изскочил вълк, грабнал една овца и я отвлякъл в гората. Докарал овчарят овцете. Погледнал стопанинът, порадвал се на охранените животни и почнал да дели стадото на две, но овчарят се отказал, захвърлил гегата и си тръгнал — не бил изпълнил условието: изгубил бил една овца — и не приел наградата.

Вървял, колкото вървял, стигнал до една река и седнал да си почине. Гледа по едно време — от небето долетели трите дъщери на слънцето и влезли в реката да се къпят. А те били чудни хубавици — в целия свят нямало по-хубави от тях.

Скочил той, приближил се дебнешком до Слънчовите дъщери, грабнал едната и хукнал да бяга. Бягал, бягал, стигнал в полето, направил там колиба и останали да живеят двамата в нея. Само че били много бедни. Нищичко си нямали. Мъжът и работа дори никъде не търсил, а казвал:

— Къде ли не ходих, за какво ли не се залавях, все нямам и нямам късмет. Защо да ходя пак напразно?

Дъщерята на слънцето имала един пръстен, който изпълнявал всички желания. Дала тя този пръстен на мъжа си и му рекла:

— Това е моята зестра. Сложиши го на земята — появява се маса, оставиши го върху масата — слага се ядене и пие, вземеш ли го от масата — всичко от нея изчезва, а скриеш ли го — прибира се и масата. Това ми е цялото богатство.

Зарадвал се мъжът. Заживели си те весело и щастливо. Но ето че се приискало на мъжа да покани царя на гости. Жена му го раздумвала:

— Мирувай си. Не е шега работа да поканиш царя на гости. Само един пръстен имаш, с него ли искаш да учудиш царя? Гледай и него да не загубиш!

Не се отказвал мъжът от своето и все повтарял:

— Не и не, трябва да поканя царя. Нека дойде да види нашия селски живот, да разбере, че и ние живеем на тоя свят и можем да приемем царя.

Решил се той веднъж и тръгнал да покани царя на гости. Пристигнал, поднесъл му, каквito можал, дарове и го помолил:

— Направете ни тази чест, заповядайте у нас на обед.

Присмял му се царят:

— Кой си ти и какъв ти е обедът?

А после добавил:

— Аз няма да дойда, но ако искаш, ще изпратя с тебе моите съветници.

Повикал царят съветниците си и им рекъл:

— Идете и вижте защо му е хрумнало да ме кани на гости, има ли нещо, или само се подиграва с мене.

Тръгнал селянинът, повел царските съветници с цялата им свита. Изгладнели по пътя съветниците. Убили един фазан и изпратили слуга да го изпече някъде. Отишъл слугата в колибата на селянина, почнал да пече фазана, но не щеш ли, влязла Сънчовата дъщеря. Слугата я погледнал и не можал да откъсне очи от нея. Забравил всичко, не си спомнил дори защо е дошъл и какво прави. Така фазанът съвсем се овъглил на шиша.

Занесъл слугата изгорялата птица на съветниците. Те се разсърдили.

— Защо си овъглил така птицата?

Слугата отговорил:

— Там в колибата имаше една жена, ума ми взе. Нито виждах, нито разбирах нещо, затова изгорих птицата.

Разбързали се съветниците със свитата си. Качили се на конете и препуснали. Искали по-бърже да видят хубавицата.

Пристигнали те и слезли от конете недалеч от колибата. Извадил селянинът пръстена, обиколил конете и пред всеки кон се появила торба с овес и ситна слама. Обиколил ги още веднъж и празните торби изчезнали.

Спрял се той, сложил пръстена на земята, появила се трапеза. Ядене и пие имало за всички гости, а ястията не преставали да се редуват на масата.

Почудили се съветниците: ни къща, ни слуги, а откъде се взема всичко това? Излязла после дъщерята на сънцето и съвсем взела ума на съветниците. Зетят на сънцето нагости бил чудесно всички гости и ги изпратил.

Върнали се съветниците при царя, а той ги попитал:

— Как ви нагости моят поданик?

Разказали му те как са ги гощавали, как всичкото ядене без огън се приготвяло, а за жената казали, че по-голяма хубавица не са виждали.

— Такава жена, господарю, не неговата колиба, а вашия палат трябва да краси — добавили те.

— Но как да му я отнема? — попитал царят. — Каква причина да намеря?

— Извикайте го и му заповядайте да донесе златното руно, което се намира у слънцето. Той ще отиде, но жив няма да се върне и жена му ще бъде ваша.

Царят извикал веднага селянина и му рекъл:

— Ти трябва да намериш и да ми донесеш златното руно, което е у слънцето!

Натъжил се зетят на слънцето и се оплакал на жена си:

— Царят иска да му донеса златното руно, което е у слънцето.

Жена му казала:

— Какво си се разтъжил? Трябваше по-рано да мислиш, а сега нямат полза от това. По-добре ставай и тръгвай на път.

Дала му тя белег за близките си и го изпроводила. Тръгнал зетят на слънцето на път.

Вървял той дълго, минал много страни, цялата суша прекосил, всичките земи под слънцето. Вървял, що вървял и стигнал там, където живеят слънцето и месецът.

Слънцето било излязло вече да осветява света, а месецът си бил в къщи. Посрещнал той зетя, познал го по белега, който му дала жена му, зарадвал се, приел го сърдечно. След това отишъл да зарадва майката.

— Зетят ни е дошъл.

Почнали те да го разпитват какво го води при тях.

Разказал им зетят всичко, което му се било случило, а месецът рекъл:

— Слънцето скоро ще се върне. Само че няма да можеш да издържиш топлината му, ще изгориш.

Превърнал го той на игла и я забол на стълбата. Надвечер слънцето се завърнало.

— Усещам миризма на човек — казало то.

— Какво приказваш! — разсърдил се месецът. — Какъв човек може да има тук? Ти си обикалял света и навярно ти си донесъл със себе си тази миризма.

После добавил:

— А какво ще направиш, ако нашият зет наистина е дошъл тук, ще го изгориш ли?

— Не, не — отговорило слънцето, — само ще го погледна, да видя какъв човек е нашият зет.

Месецът превърнал иглата пак на човек и го представил на слънцето. Поздравило слънцето зетя си и го попитало какво го води при тях.

— Царят иска да ми отнеме твоята дъщеря. Чул, че ти имаш златно руно, и ме изпрати за него; ако не му го занеса, ще вземе жена ми.

— Не се беспокой — обнадеждило го слънцето, — хайде да отидем в моята градина, първо да си починеш.

Отишли в градината. Тя била прекрасна. Едни дървета били отрупани вече с плод, други още цъфтeli, трети току-що били напъпили, а на четвърти листата вече капели.

Гостът много харесал градината, разхождал се из нея, любувал ѝ се и ѝ се възхищавал.

Слънцето му казало:

— Остани тук, почини си, а обед ще ти донесат вълкът и Илия Гръмовержец.

Изгладнял зетят на слънцето, седнал и зачакал обеда.

Появил се вълкът и сложил трапезата. Дошъл Илия Гръмовержец и почнал да носи ядене и пиене.

А зетят на слънцето държал в ръцете си тояга. Дръпнал той на страна, вълка и му рекъл:

— Спомняш ли си как цели четири години пасох овце и през всичкото време не изгубих нито една овца, а ти изскочи изневиделица тъкмо в деня на подялбата и ми грабна една? Защо направи това?

Че като почнал да го налага с тоягата! Удрял, удрял, докато не му олекнало.

След това извикал Илия.

— Спомняш ли си как имах нива между две други ниви, житото й беше вече изкласило и узряло, а ти прати град и натъпка всичкото жито в земята? Защо направи това?

И почнал да налага сега пък Илия! Набил го добре, накрая го ударил още веднъж с тоягата по очите и го ослепил. После седнал да обядва. След като се наял, станал, тръгнал из градината и взел да чупи всичко: плодните дръвчета изсякъл до корен, опустошил цялата градина. Олекнало му на душата и седнал да почива.

Изтичали вълкът и Илия да се оплачат на слънцето. Дошло слънцето и какво да види — градината така опустошена, че и на врага да му стане жално.

— Защо направи това? — попитало слънцето зетя си.

— Една нива имах само — отговорил той. — Илия прати град и цялата я очука; четири години бях овчар, трудих се, а вълкът унищожи целия ми труд: стодневна нива за един ден пожънах, останал беше само един сноп за връзване, а ти залезе, макар че толкова те молих, и така погуби целия ми труд!

Не можало слънцето нищо да възрази, дало му златното руно и го изпроводило.

Селянинът занесъл златното руно на царя.

Изгубил царят надежда да отнеме жена му. Свикал той съветниците си и ги попитал:

— Сега какво да правя?

Съветниците отговорили:

— Изпратете го на оня свят да донесе пръстена, който вашата майка е отнесла със себе си.

Повикал царят селянина и му заповядал:

— Иди на оня свят и донеси пръстена, който майка ми отнесе със себе си.

Върнал се зетят на слънцето при жена си и й казал:

— Царят ме изпраща на оня свят, намислил е да те отнеме от мене.

Тя му дала една ябълка и му поръчала:

— Търкулни тази ябълка и тръгни след нея, тя ще те отведе, където трябва.

Взел той ябълката, търкунал я и тръгнал подир нея. Търкаляла се ябълката, що се търкаляла и стигнала до една горска поляна. На

поляната стои елен, а рогата му чак до небето опират.

— Здравей! — казал пътникът.

— Здравей и ти! — отговорил еленът. — Накъде си тръгнал и какво те води насам?

— Отивам на оня свят. Трябва да взема пръстена от майката на царя и да му го занеса.

— Може и на мене да донесеш някой лек. Нали виждаш, едва нося рогата си, толкова са пораснали.

— Добре — казал зетят на слънцето и тръгнал по-нататък.

Стигнал до една скала и какво да види — на нея привързан вол. Ни вода има до него, ни храна, а пък силен и охранен — кожата му ще се пръсне.

Зачудил се зетят на слънцето и го попитал:

— От какво си се угоил така, като нито храна имаш, нито вода пиеш?

— Мнозина съм видял да отиват нататък, но обратно — никого — отговорил волът. — Ако се върнеш, ще ти кажа.

Продължил нататък зетят на слънцето и стигнал до едни прекрасни ливади. Гледа — вълнува се като море ароматна сочна трева, потоци ромонят измежду тревата, а посред ливадата стои вързан вол. Той бил толкова мършав, че и сврака не би могла да откъсне от него парченце месо.

Зачудил се зетят на слънцето и го попитал:

— Защо си толкова slab, като и храна, и вода има наоколо ти, колкото искаш?

— Мнозина съм видял да отиват нататък, но обратно — нито един — казал волът. — Ако се върнеш, ще ти кажа.

Продължил по-нататък зетят на слънцето и гледа — върху една топоришка лежат мъж и жена, лежат и прекрасно се побират, дори място от двете им страни остава. Зачудил се зетят на слънцето и попитал:

— Как така сте се побрали двамата върху топоришката, че отгоре на това и място остава?

— Мнозина сме видели да отиват нататък, но обратно — нито един — отвърнали мъжът и жената. — Върви и ако се върнеш, ще ти кажем!

Отминал и тях зетят на слънцето и продължил нататък.

Вървял, колкото вървял, стигнал до едно място гледа — лежат мъж и жена на една биволска кожа, бълскат се един друг и се карат: „Отмести се малко, направи ми място!“

Приближил се зетят на слънцето, поздравил ги и попитал:

— Какво е това от вас — на биволска кожа лежите и пак ви е тясно и не се побирате?

— Мнозина сме видели да отиват нататък, но да се връща — нито един — казали мъжът и жената. — Върви и ако се върнеш, ще ти кажем.

Отминал и тях зетят на слънцето и продължил нататък. Гледа — събрала една бабичка яйца и строи с тях кула. Нареди ги, издигне кулата малко от земята — и тя рухне и се разсипе с шум. Чупят се яйцата, а тя пак ги събира и строи своята кула.

Зачудил се той, приближил се и попитал:

— Какво правиш, бабо? Къде се е чуло и видяло да се строи кула от яйца и някой да е успял да направи това?

— Върви и ако се върнеш, ще ти кажа — отговорила бабата.

Отминал и нея зетят на слънцето и продължил след своята ябълка.

По едно време гледа — стои бабичка край една пещ и слага вътре бели като памук хлябове, а ги изважда черни като кал. Учудил се той и попитал:

— Защо слагаш такива бели хлябове, а ги изваждаш толкова черни?

— Мнозина съм видяла да отиват нататък, но обратно — нито един — отговорила бабичката. — Ако се върнеш, ще ти кажа!

И нея отминал зетят на слънцето и продължил по-нататък. Гледа — протегнал се човек като мост през една пропаст, а всички минават по него и го тъпчат с крака.

— Какво правиш? Защо лежиш тук вместо мост? — попитал го зетят на слънцето.

— Мнозина съм видял да отиват нататък, но обратно — нито един — отвърнал човекът-мост. — Ако се върнеш, ще ти кажа.

Отминал и него зетят на слънцето и продължил нататък. Стигнал най-после при майката на царя и й казал:

— Вашият син заповядда да му върнете пръстена, който сте взели със себе си.

Майката на царя извадила пръстена и рекла:

— Вземи и го дай на моя син, но му кажи от мене така: „Бъди проклет, задето и тук нарушаваш моя покой и ме тревожиш. Дано собствените ти съветници те погубят!“

След това зетят на слънцето я попитал:

— Няма ли да ме научите как да помогна на един елен, който видях по пътя? Рогата му са пораснали чак до небето, едва ги носи.

Тя му отговорила:

— Нека еленът се напие с майска вода, ще му олекне.

Зетят на слънцето ѝ поблагодарил и тръгнал назад с пръстена.

Стигнал до човека, който лежал като мост. Той му казал:

— Приживе пазех един мост. Никого не пусках по този мост, без да плати. Не щадях дори бедняка, вземах пари от всички и затова се мъча сега така.

Отминал го зетят на слънцето и стигнал жената, която печала хляб. Тя му казала:

— Приживе бях такава скъперница, че като вземех да пека хляб и видех, че идва просяк или някой гладен пътник, нарочно си пъхах главата в пещта, едва не си изгарях очите, само да не се съжаля над тези пътници и да не им дам парче хляб. Затова сега се мъча, какъвто и бял хляб да хвърля в пещта, все на черна пръст се превръща.

Отминал и нея зетят на слънцето. Стигнал до бабичката, която строяла кула от яйца. Тя му казала:

— Приживе крадях яйца и затова се мъча така.

Отминал и нея зетят на слънцето и продължил своя път. Вървял, колкото вървял, стигнал до жената и мъжа, които лежали на биволска кожа не могли да се поберат. Те му рекли:

— Приживе не се обичахме, целият свят ни беше тесен, затова се мъчим сега и колкото и да се ненавиждаме един друг, никога няма да се разделим.

Отминал и тях зетят на слънцето и стигнал до мъжа и жената, които се побирали на топоришката. Те му казали:

— Ние и приживе се обичахме, и тук също сговорно живеем. Когато мъжът и жената се обичат, навсякъде им е добре и топоришката им стига, само да не се разделят, да не останат един без друг.

Стигнал зетят на слънцето до онзи вол, който умирал от глад на тучната ливада. Волът му казал:

— Лошо служих на господаря си, никаква полза не е видял той от мене, затова се мъча така.

Отминал и него зетят на слънцето и стигнал до вола, който стоял на гола скала сит и охранен. Волът му казал:

— Аз служех вярно на господаря си и дружно теглех, когато ме впрягаха в ярема с друг вол, не гледах да го измамя. Затова и приживе господарят ми се отплащаше с добро, а и тук, макар че не ям нищо, все съм сит и пълнея.

Зетят на слънцето отминал и този вол, стигнал до елена и му казал:

— Пий майска вода и ще ти олекне.

Пил еленът майска вода и рогата му паднали.

Отишъл зетят на слънцето при царя, предал му пръстена, но заедно с него и проклятието на неговата майка.

Царят веднага се превърнал на заек, а съветниците му на вълци и вълците в миг разкъсали царя-заек.

Всичкото богатство на царя получили зетят на слънцето и неговата жена — Слънчовата дъщеря.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.